

Ngwuja'ri ngwanni ngwüllijäär je Ngwibrü

Äni kitabanu

Ya'ti linginna ndi ari yärü gwuru gwanni gwallu ngwuja'ri ngwee, aar be engganalu re'dr ndi ari gwanni gullu gwuru doo'ra de'te diru dikirijin datäär yelenya giyi'doonga kaji ganni gati ge doo'ra dani Bulij ülliji yi'donga yidi Ngwaalu ngwuja'ri. Ngwuja'ri ngwee ngwüllijäär je Ngwüyäwüd ngwoko ngwanni ngwuma ru ngwikirijin aar je be miminni nono ndi gatani ämning Ngwaalu ngwegen ndi Yicu.

Ngwuja'ri ngwee ngwüpidalü ojeme gwe gwudi Yicu ngwikirijin 'dar. Ngwinggida ndi ari nginde gwuru Giji gidi Ngwaalu, no nginde gwupana yelenya giyi'rr yanni yati gu Ngwüyäwüd ämnädä. Yäy gu no, nginde gwojemana ngwijir ngwudi gitab ganni gu'rin 'di ngwupani gu'ru 'to ndi Müjä, gwanni gwapu yobo Ngwaalu ngwuje enggaci Ngwüyäwüd. Gwanni gwallu ngwuja'ri ngwee ngwinggida ndi ari Yicu gwurana gu'ru ngwur'dal gwudi Ngwüyäwüd, ndi ari gwa'ti ape yi'ral yere yanni yiki no ngwube ge'te eelleng gwüngün ngwuru mi'rini nono gwanni gwumbutu ngwuru mi'rini nono gwanni gwümi'rädi gwani yi'ral yanni yiki yidi ngwüji 'dar kaji 'dar.

Ngwuja'ri ngwudi gitab nggee aar nje enggaci ngwügürnä ngwojema ngwudi Ngwüyäwüd yi'ral ye yegen yanni yüllinä kitabanu ganni

gu'rin, ligäbica Ngwaalinga aar jayanu ännici gwe gwegen 'dunggüngün. Yäy gu no, gwanni gwullu ngwuja'ri ngwee ngwe diwayiniyi ngwikirijina ndi ari ngindenga 'to aar gwuji ännicing Ngwaalinga na aa'ti la dudanu yi'ral ye yanni yärrä je Yicu ngwuje enggaci ngwüjü.

Yajang yidi ngwuja'ri

1. Pani gwudi Giji gidi Ngwaalu (1.1–4)
2. Yicu gwupana giyi'rr (1.5–2.18)
3. Yicu gwupana ndi Müjä na Jäjäwä (3.1–4.13)
4. Yicu gwuru di'ral dipa diru gi'ra (4.14–7.28)
5. Yicu gwapa gekajiding gwanni gwujayana (8.1–9.22)
6. Mi'rini nono gwudi gwäpina gomomanu ge'te pu 'dar (9.23–10.31)
7. Loko lanni lidi Ngwaalu lanni läti änning Ngwaalu gwupa (11.1–40)
8. Gwujani gora gidi Yicu (12.1–13.19)
9. Otacalu gwudi mi'ra na aganni (13.20–25)

Giji gipana gu'ru giyi'rr

¹ Gwerre Ngwaalu ngwondaca ngwijira aar ondaci ngwügürnä ngwege ngwuja'ri ngwe ngwani Ngwaalu yomonanu yonyadu na ngway ngwe ngwonyadanu, ² a be giyomon giyee yidi gwodaning, gwuminje be ukäcä Gijü güngün aar nje ondaci ngwuja'ri ngwüngün, ganni giming ätäda yu'rina yidi yi'ral 'dar, na ganni gige'teng ge didläyü. ³ Giji giru enyanu gwudi näji gwudi Ngwaalu ngwulingani gi'remna güngün 'didanu, ngwümätäda yi'ral 'dar ngwuje ruyi yiima ye yidi ngwuja'ri ngwüngün. Anni ma aar nje ga'ru

gwani ke gwege, nginge gwuma jalu kaama gidi Ngwaalu ngwanni ngwuru Papa gwupa kerala.
 4 No nginge gwuma aar ätäädä ngwaalinga ngwupana giy'rr anaku ru gu ngwüriny ngwüngün ngwanni ngwuma aar je ätäädä gwani Giji ngwupana ngwüriny ngwegen.

Yicu gwupana giy'rr

5 Ndi ari Ngwaalu ngwa'ti ca g'rrä gere ngwuja'ri ngwanni ngwondacung ngwe Kijü güngün ngwuci,
 "Nga gwuru Giji güny.

Gwene äny gwuma ru Papa gwunga."

Ngwo're ngwari,

"Äny gwa ru Papa gwüngün
 na nginge gwa ru Giji güny."

6 Na mana anni ma Ngwaalu ükäjä Gijü güngün ganni giru gi'ra gididlä ngwari,

"A yi'rr 'dar yidi Ngwaalu gwucalu yirku ye."

7 Na ndi ondaji gwani yi'rr, a nginge ari nu,

"Gwuge'ta yi'rrä yüngün yiru dirun
 ngwuge'te ngwänädä ngwüngün ligä liru
 lingla."

8 A be ndi ondaji gwani Giji, nginge gwaru nu,
 "Yeleny yunga gwani Ngwaalu yadi jalu pupud,
 nga gwa ruyi yelenya yunga gay ge gidünälü.

9 Yima je ämni yanni yidünälü nga je be 'donya
 yanni yiki

yäy gu no, Deleny diru Ngwaalu ngwunga,
 dima ang mädinianä kimaad gunga

jayanu gwe gwanni gwuma ara gwe bruti yelenya.”

10 Nginde gwaru 'to,

“Tu'tu gwerre, gwani Deleny, nga gwuge'ta diyäng

nga ge'te gere yiiru ye yidi gunga.

11 Giyee ya medadi, a gwa be jalu.

Ngwa mani 'dar ngwa ru nono ati gu ngwured mani.

12 Ngwa je 'rikäjänü nono gwele ngwureda

ngwa gwurli nono ati gu ngwured gwurli diloya.

A be nga gwa jalu gwuru gwe'te gwe'te,

na ngwüdlä ngwunga ngwa'ti ngwa medadi.”

13 Ngwaalu ngwa'ti ca gi'rrä gere güngün ngwuja'ri ngwee ngwucung ngwe Gijü güngün ndi ari,

“Jicinyalu kaama güny

'di nyi gäbici güwänü gunga

nga ro'talu gora ge”?

14 Yi'rr 'dar yä'tüdi ngwügi'rüm ngwäpijä Ng-

waalinga yiuro? Yükäjäär je ndi äpiji ngwüjü yiiru ngwanni ngwadi aar je ätäda yu'rina yidi gilängidine.

2

Aa'ti ngaa li'dädänü gilang gwe gwege

¹ Ar be arngani ar geraji ngwäni mama ngwuja'ri ngwanni ngwu'dinginar je ngwani Yicu

1:9 1.9 Mäjimür 45.6-7

1:12 1.12 Mäjimür 102.25-27

1:13

1.13 Mäjimür 110.1

nunnu aa'ti a la 'rämbiri. ² Ndi ari ngwuja'ri*
 ngwanni ngwondaja je yi'rr ngwo ngwaalu ng-
 wegen, na ngwüji ngwe 'dar ngwanni ngwa kiyi
 yobo ngwa aar je rejaji, ³ yäy gu no, ya be ru'tana
 'dengge ndi gwanna rerajing nggwee manari a
 lima i'dädänü gwulleney gilängidini gwe nggwee
 gwupana? Gilängidini nggwee gwanni gwon-
 daja gwe Deleny dani Yicu gwerre, ngindenga
 lanni li'dingina ngindeng aar nje gäbici nyii gu
 icinä. ⁴ A gwe Ngwaalu 'to inggidi yi'remna ye
 na yiima ye yonyadana yati alliji ngwäjälü ndir,
 na angidaci gwe ngwüjü yiuru yidi Lig'i'rim lanni
 Liju'ru ngwuje gegenaci anaku naning gu.

A Kirictu ru diji dümnä

⁵ Ya'ti ani yi'rr yanni yima aar je ge'te ndi
 määtä didläyü danni dadi o'ra danni dondajar
 de gweneno ngwuja'ri ngwe ngwee. ⁶ A be
 yondajaar ye ngwaalu ngwe'te kitabanu gidi
 Ngwaalu ndi ari,

“Diji dümnä dani yärü digätädä gu ngwäyanü,
 giji gani yärü gidi diji dümnä nunnu 'di nga
 ge arngani?

⁷ Gokeyananga gwooko giyi'rr
 nga giki gi'riba gidi yeleny nga näji nga jayi
 ngwäy

⁸ nga gi'tiji ngwony 'dar ngwuje ro'talu gora
 ge yelenya.”

Gi'tiji gwe ngwony 'dar ngwuje ro'talu gora ge
 yelenya, Ngwaalu ngwuma 'ti dodana yi'ral yere
 nding je määtä yelenya. A be gweneno giyona

* **2:2** 2.2 Ngwuja'ri ngwondaja ngwe yi'rr ngwuru Yobo yanni
 yätädä je Ngwaalu Müjäng yi'rr ye. **2:8** 2.8 Mäjimür 8.4–6

ya'ti ar je änggädi ndi ari giyona yimätäng je yelenya. ⁹ A be Yicu ru gwänggädär gwanni gwokeyaar gwooko giy'rr, nggwo gwuma aar giki gi'riba gidi yeleny gwani näji gwuma aar gwe jayi ngwäy ndi ari gwümäti liguri gidirbänü ngwayi, nunnu a yimi'rü ye yidi Ngwaalu ngwungelle yi'rany yani ngwüji 'dar.

¹⁰ Ndi apada yijü yonyadu ndi näji, yädi gu ndi ari a Ngwaalu gäbici nginde gwanni gwuru doo'ra didi gilang gwegen ngwumbuti ngwaalu ku iyi gwe dirbä düngün.

¹¹ Ye'te ye'te ndi ari gwanni gwati ju'riyi ngwüjü na lanni liju'riyaar je, liru ngwüji ngwudi längir le'te pu, no Yicu gwa'ti yaaru apu nding je urnidi ngwenggen. ¹² Nginde gwaru nu, "Äny gwa ondaji ngwüriny ngwe ngwunga ngwänggäri

na gidiliganu didi gi'doonga,
äny gwa ang elngaji orta gwe."

¹³ Na ngwo're ngwari,
"Gwunyi gu ämnäci."

Ngwo're ngwari 'to,

"Äny nggwo ngene na yiji yunga yanni yiminje ätäda gwani Ngwaalu."

¹⁴ A be anaku ru gu yiji lingeno na yin, nginde 'to lima ar le acajidi gwani lingeno legen nunnu yi'rany ye yüngün, ngwobedalu nggwo gwanni gwäti yiima yidi yi'rany nggwo gwuru dijego'rr. ¹⁵ Ndi ari ngwuje gwä'dälü ndi elelle 'dar gwanni gwelellaar gu giyinädänü yidi yedeny

yidi yi'rany. ¹⁶ Ndi ari 'di'didanu ya'ti yani yi'rr yanni yigatajaar je düwä, a be yiji ru yidi Äbräyim. ¹⁷ Ndi ari yiru giyee yanni yigäbica ngindeng ngwube ru nono ngwenggen gilingeno giyi'ral 'dar nunnu ngwuru dina na dir'dal dannu diru gi'ra diru ligor le'te pu giyiuru yidi Ngwaalu nunnu a Ngwaalu dudaniji ngwujanu ndi ke gwegen. ¹⁸ Ndi ari nginde giligo'ro lungun gwiyu dirba kaji ganni gidajaa ge, nginde gwati ndi gataji ngwju duwa gwanni ngwa aar je idaji.

3

Yicu gwupana ndi Müja

¹ Yäy gu no ngwänggäri ngwanni ngwuju'ru, ngwanni ngwacajidu ndi urnidi gwudi gerala gabicar iriying ngwayalu gwalu ngwuji ndi Yicu, gwanni gwuru doo'ra dukajaa ngwuru dir'dal dannu diru gi'ra gwanni gwati ar gwe ondaji. ² Nginde gwuruca Ngwaalinga ligor le'te pu ngwanni ngwuge'ta giyeleny nono rucu gu Müja yiuru ligor le'te pu yanni yatadi je Ngwaalu yani ngwji ngwungun. ³ Yicu gwuma aar mbuji ndi ari najini gwungun gwupana ndi Müja, nono gwele ndi ari diji dannu dati oda ngwu'duna dati aar najani ngwu'dun ngwanni ngwadading je. ⁴ Ndi ari ngwu'dun 'dar diji dati ji dannu dudadi je, a be Ngwaalu ngwuru ngwanni ngwuge'ta yi'ral 'dar. ⁵ Müja gwuru dinad diru ligor le'te pu ngwuja'ri 'dar ngwu'dun gwudi Ngwaalu, eelle gwungun inggidi yi'ral yanni yadi ye Ngwaalu ondaji kaji ganni gadi ila. ⁶ A be Kirictu gwuru ligor le'te pu nono gju giru gi'ra gidi ngwu'dun

ngwudi Ngwaalu. Na alanga liru ngwu'dun ngwüngün, ma ar ämnäcī ndi ge'taji na ndi mätinälü ndi irīnginī gwege 'di a yomon medadi.

Obe düwä de gwanni gwati Ngwaalu ätäädä dijü

⁷Yäy gu no, anaku aru gu Ligi'rīm lanni Liju'ru ndi ari,

“Gwene manari ngaa lima 'dingini ngwuja'ri ngwüngün,

⁸aa'ti ngaa lundi giyi'ra yalu anaku ru gu ngwügüürnä ngwalu gwerre ndi nyürtijī Ngwaalinganu gaji ganni gidäjäär ge Ngwaalinga gītāny.

⁹Anni idäjäriiny ngwügüürnä ngwalu aar nyi idäji aar engga yiima yūny yanni yärrī nje ngwüdläyü 'dī kwo'rongo (40).

¹⁰Yiru giyee yanni yigäbīcīny a nyi be güündä ape kimaad nggone nyi ari.

‘Yigor yegen yilädälü 'ter yomon 'dar na ngindenga lima dodani gay güny.’

¹¹No, a nyi güündä ape nyi mī'rī yi'rany nyi ari, ‘Ngindenga la'ti la äni a'tur ndi obe düwä de 'dūnggüny.’ ”

¹²Ombajar je be ngwänggäri, ndi ari aa'ti gwere 'danggalanu gwa ji gwāti unding gi'ra ndi änni Ngwaalu ngwo're Ngwaalinga kay ngwanni ngwumidu. ¹³Ngaa be or'temajidi yomon 'dar anni juna yomon gwene nunnu aa'ti gwere gwa ji gwundu ki'ra ndi yi'ral i'däjänü yanni yiki. ¹⁴Alanga lima ila ndi acajidi ndi Kirictu manari a lima mätinälü 'dī'dāny ndi icinädä

gwanni gwätär gwerre ar gu ru yigor ye'te pu 'di a yomon medadi. ¹⁵ Nono giyee yaraar ye gweneno ndi ari,

“Gwene, manari ngaa lima 'dingini ngwuja'ri ngwüngün,

aa'ti ngaa lundi giyi'ra yalu

anaku ru ngwügüürnä ngwalu gwerre ndi nyürtiji Ngwaalinganu

gaji ganni gidäjäär ge Ngwaalinga gitäny.”

¹⁶ Yärüngä liru lanni li'dingina Ngwaalinga aar be nyurtanu? Lätüdi mene 'dar lanni

li'tüya je Müjä ken gani Mijire? ¹⁷ Yärüngä

liru lanni lapiya Ngwaalinga gündä ngwüdläyü

küü'ri rom? Lätüdi mene lanni liki ngwäyänü

Ngwaalu lanni lima ayi gitänye? ¹⁸ Na yärüngä

liru lanni limi'ricä je Ngwaalu yi'rany ndi ari

la'ti läni ndi obe düwä de 'dünggüngün a'tur

manari lä'tüdi mene lanni linyürtijänü? ¹⁹ No,

a länggädi ndi ari lima 'ti burna ndi äni gwani

yigor yegen ya'ti ämnä Ngwaalu.

4

Obe düwä de didi ngwüji ngwudi Ngwaalu

¹ Yäy gu no anni juna ngwuja'ri ndi ele gwanni ngwaru ngwe Ngwaalu gwani äni ndi obe düwä de 'dünggüngün, arnganar be nunnu

aa'ti gwere 'danggalanu gwa ami'rati ndi äni.

² Ndi ari 'to liminje ondaci ngwuja'ri gwanni ngwujaw anaku ondacaar je gu 'to, a be ngwuja'ri gwanni ngwu'dinginaar je ngwuma je

'ti ngwuja'ri ärrü yi'ral yere yijaw, ndi ari

lanni li'dingina lima 'ti ämnä ngwuja'ri ngwanni ngwu'dinginaar je.

³ A be gwenene alanga lanni lima ämni ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu, a la äni ndi obe düwä de anaku ma gu Ngwaalu ari,

“Yäy gu no a nyi güündä ape nyi mi'rri yi'rany nyi ari,

‘Ngindenga la'ti la äni a'tur ndi obe düwä de 'dünggüny.’ ”

Gwaru gu ma ni ari yiiru yüngün yima medadi 'tu'tu anaku ge'teng gu dīdläyü. ⁴ Ndi ari yiming ye yondaji ngwaalu ngwe'te yani gomom ganni giru Kwo'ra tä'rīl ngwuja'ri ngwe ngwee ndi ari, “Na gomom ganni giru Kwo'ra tä'rīl, Ngwaalu ngwübidi düwä de giyiiru 'dar yüngün.” ⁵ Na mana ngwuja'ri ngwe ngwee ngwaru ngwee ngene, a nginde ari, “Ngindenga la'ti la äni a'tur ndi obe düwä de 'dünggüny.”

⁶ Giyona ndi ele ndi ari loko la ji la äni ndi obe düwä de, na lanni londacaar je ngwuja'ri gwerre, la'ti ändi ndi ari linyurtanu. ⁷ Yäy gu no, Ngwaalu ngwo mana ngwuge'ta gomonalu ge'te gicung Gwene, luubu anni ma aji ngwondaja lingla le lidi Däwüd ndi ari,

“Gwene, manari ngaa lima 'dingini ngwuja'ri ngwüngün,

aa'ti ngaa lundi giyi'ra yalu.”

⁸ Ndi ari adinari a je Jäjiwä äniiji ndi obe düwä de, Ngwaalu ngwa'ti ngwadi o're aar ondaji ngwuja'ri ngwee mana ngwani gomom gi'ter.

⁹ Giyona be ndi ele, yani gomom ganni giru

Kwo'ra tä'rül gidi obe düwä de didi ngwüji ngwudi Ngwaalu. ¹⁰ Ndi ari gwere gwanni gwa äni ndi obe düwä de didi Ngwaalu, gwa obe düwä de 'to giyiuru yüngün, nono anaku übidi gu Ngwaalu düwä de giyiuru yüngün. ¹¹ Yäy gu no, ar be ji 'di'däny ar äni ndi obe düwä de nunnu aa'ti gwere gwa ji gwi'di kora gidi ngwügüürnä ngwone gwani nyurtanu gwegen. ¹² Ndi ari ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwo ngwumidu ngwapu yiuru. Ngwätänä yini kalal ganni giru yini ngwurel rom, gati ü'rü lingina na ligi'rüm, ngwäni giyircenyaru na giyüjänü ngwati lenge ya'ranya na elelle gwudi ligor lidi diji. ¹³ Yere ya'ti yanni yigi'tinä gididlä ya'ti linginna ngwäyanü Ngwaalu. Yi'ral 'dar yijalu mbüny aar jalu wir ngwäyanü Ngwaalu ngwanni ngwa ji ngwunje otacalu.

Yicu gwuru dir'dal dannu diru gi'ra

¹⁴ Yäy gu no, anni ru Yicu Giji gidi Ngwaalu dir'dal dege dannu diru gi'ra gwupana, gwanni gwuma madini ngwäni giyerala, ar be mätinälü 'di'däny ndi änni gwege 'dünggüngün gwanni gwati ar gwe ondaji. ¹⁵ Ndi ari alanga liru lidi dir'dal dannu diru gi'ra däti yiima, ndi lenge ami'rating gwege, ndi ari nginde gwidäjäär yi'ral ye 'dar nono alanga je ngwu'ti ärrü yi'ral yere yanni yiki. ¹⁶ Ar be gatu yigoralu yege ar 'donggaci didu'ri didi yimi'ru yüngün nunnu ar inä ar mbuji yimi'ra ar nje dege'daji gaji nggee ma ar je bupi.

5

¹ Ngwur'dal 'dar ngwanni ngwati ru yi'ra ngwati aar je äbrü ngwüjänü aar je alliji aar ape giiri na aar ji ngwüjü giyi'ral yidi Ngwaalu aar angidaci Ngwaalinga aar ge'te mi'rining nono gwani ke. ² Ngwäti yiima ndi jiliji ngwüjänü ngwanni ngwa'ti lingidi ngwududu, ndi ari nginde 'to gwuru diji dami'ratu. ³ Ndi ari yiru giyee yigäbica ngindeng ngwümü'rini nono gwani ke gwudi ligo'ro lüngün, na 'to gwani ke gwudi ngwüji.

⁴ Diji dere da'ti dapu näjing nggwee gwudi ape giiri gidi dir'dal diru gi'ra ligo'ro le lüngün. A be Ngwaalu ru ngwati urnidi anaku urnida gu Ngwaalu Aruuning ndi ru dir'dal dannu diru gi'ra. ⁵ No Kirictu 'to gwa'ti apu näjing giligo'ro lüngün ndi ru dir'dal dannu diru gi'ra. A be Ngwaalu ru ngwuca nu, "Nga gwuru Giji güny, gwene äny gwuma ru Papa gwunga." ⁶ A nginde gwondaja gu ngwaalu ngwu'ter ngwari, "Nga gwuru dir'dal yomonalu pipi'ri'ti gidi'riny didi yir'dal yidi Mäliki Jadig."

⁷ Giyomon yidi Yicu yanni yijung ye ngene gidiyängälü, gwtoca Ngwaalingalu ngwuje päcälü ngwudugi yal ye yipa gwani nginde gwanni gwäti yiima nding gilängidiyi giyi'rany, aar 'dengenaci nunnu denya na 'dengenaci gwüngün. ⁸ Nginde gwuru Giji, ngwube lenge ndi 'dengenaci Ngwaalinga ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwiyung gu dirbä ⁹ anni mung je gu mbüti, nginde gwuma ru gay gidi gilängidini

gwudi gwur'taling gwudi ngwüji 'dar ngwanni ngwa 'dengenaci ¹⁰ na nginde gwäbrü Ngwaalu ngwuru dir'dal danni diru gi'ra gidi'riny didi yir'dal yidi Mälikī Jadig.

Mätinälü 'dī'däny ndi ämnī Ngwaalu gwalu

¹¹ Yi'ral giyo yonyadu yimīni nje ndi ara je ondaci. A be yundu ndi ara je enggaci ndi ari ngaa ru ya'ranya yoko ndi lenge. ¹² Ndi ari gaji ge nggee ngaa ladi be ji ndi ru ngwoorta, ngaa gilo be linana dijū ara je enggaci gatu yora ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwuru 'didanu ara je gu gwä'räcänü mana. Nga nga gilona liru nono yijū yanni yoko yinana ndi i'ri yan ya'tina lengedadu ndi eny enying gwanni ngwojemanu!

¹³ Gwere gwanni nggwona ndi i'ri, nggwona gwuru giji goko gwa'ti gu na ngwuja'ri ändänü ngwani dünälü. ¹⁴ A be ngwong gwudi eny ngwanni ngwojemanu, aar be ru gwudi ngwüji ngwanni ngwuma pe ngwuma bebere ngwanni ngwuma je ngwuja'ri madinanu ngwīdītänä gu yigo'ro yegen yomon reny ndi lenge ndi ari yiru giyene yanni yijaw na yiru giyene yanni yiki.

6

¹ Yäy gu no, ar be gatani enggacing gwudi yogo gwanni gwü'dī'rär gwe gwerre gwani Kirictu, ar ele ndi pe ar bebere bebereng gwanni gwubirlu. Aa'ti a la ji ba be ndi ge'te gay gidi ondaji gwani jo'renyani giyi'ral yanni yati nje oktada giyi'rany na gwani ämnī Ngwaalu, ² na awa ndi inggidi gwani nyinyini yaw ye, gwani alliji ngwüjü ngwuy nono, gwani 'dī'ri gwudi ngwüji

ngwayu na gwani obalu ngwüji ngwe gwudi Ngwaalu gwudi gwur'taling. ³ Yi'ral giyee 'dar ya ar je ärrä ma gu Ngwaalu ari.

⁴ Ndi ari yojema ngwüji ngwanni ngwuma aar je enggaci aar ngille angidajing gwudi gerala, ngwanni ngwuma acajidi Giligi'räm lanni Liju'ru, ⁵ ngwanni ngwuma ngille jaying gwani ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu na gwani yiima yidi Ngwaalu gididlä didi gwodaning, ⁶ ndi ari manari lima i'di aar gatani ämning Ngwaalu, la'ti la aar je gwä'rä ndi jo'renyana, ndi ari ndi dudi gwegen, lima o're lima pä Gijü gidi Ngwaalu kü'ri na gima aar apiyi yaaru ngwäyanü ngwüji.

⁷ Yi'ral giyee yiru nono gwele diyäng danni dati gere pi yomon reny ati ngwü'tücä ngwüjü ngwanni ngwükwüdi yuula yijaw nunnu yiru yanni yikwüdädää, dati Ngwaalu onjaci. ⁸ A be Ngwaalu ngwati 'täji ngwünyü gidiyäng danni da'ti jaw dati 'tüyä ngwügä ngwü'tüyä yanya. Na da gätini giligä da ü'dini ma yomon medadi.

⁹ 'Di minyii gu ni ondaji no lani ngwumaad, nyii gilo 'to licinänü ndi ari giyo yäti je yanni yijayana yanni yati a je oktada ndi gilängidini. ¹⁰ Ngwaalu ngwä'tüdi diriginä, nginde gwa'ti gwa dodani yiuru yalu na ämni gwalu gwanni gwuma aang enggaci ngindeng anaku äpiji gu ngwüjü ngwüngün yiuru na ngwona ngwati a je äpiji yiuru. ¹¹ Libupa je 'dar a diji de'te de'te lenge unding ngwäy nggwee 'di aar ila ndi medadi, nunnu ara je Ngwaalu onjaci giyi'ral yalu yanni yige'taja gu ndi ape. ¹² Nyii la'ti minä ndi aang ru ngworony, ngaa be gwuji gora ge'te

ge'te gidi ngwüji ngwanni ngwämnä Ngwaalu aar or'temaji no aar ape yu'rina yanni yaru ye Ngwaalu.

Yi'ral yanni yaru ye Ngwaalu yadi ji

¹³ Anni ma Ngwaalu ci Äbräyiming ngwuja'ri ngwe ngwüngün, ngwümi'ridi yi'rany giligo'ro lüngün anaku aa'ti gu gwere ju gwanni gwupana 'dünggün nding gwe mi'ri yi'rany. ¹⁴ Ngwuci, "'Didanu, äny gwa ang onjaci äny gwa ang ruji papa gwudi ngwüji ngwonyadu."

¹⁵ No anni ma gu Äbräyim dünici ngwuja'ri ngwuje matiji liguri, yiming je ape yanni yica ye Ngwaalu.

¹⁶ Ngwüji ngwati mi'ri yi'rany diji de danni dipana 'denggen, na mi'ri yi'rany gwati ätiyi yi'ral ngwäyanü yaraar ye aar ü'ru ngwüjänü.

¹⁷ Ndi ari Ngwaalu ngwüminä 'didanu ndi inggidi ndi ari ngwüji ngwanni ngwadi ape yu'rina yanni yarung ye aar lenge ndi ari Ngwaalu ngwati 'ti gwürlinä gidrü düngün a'tur gwani bupi nggwee, no nggu be mi'rädä yi'rany.

¹⁸ Ngwaalu ngwärrü yi'ral giyee nunnu yi'ral ye rom yanni yati 'ti gwurlu, yojema Ngwaalu ndi ü'ru yi'du'ru. No alanga lanni lima gu abrada ndi matäni ndi ge'taji gwätädäär nje, gwa ar gu or'temaja gwulleny. ¹⁹ A läti ndi ge'taji nggwee gwuru nono gudu'ru giru laaba gidi ligi'rim gwati nje ojeme nono gwümätinälü ndom gwa'ti lagadalu. Ge'taji nggwee, gwati nje gwe ele drü dänü ngwaalu ngwanni ngwuju'ru kobo gidi Ngwaalu giluralanu lidi dired

danni düllälü. ²⁰ Ngwaalu ngwanni ngwuma gu Yicu, gwanni gwuma madinani 'dengge nggu äni gwani alanga. Nginde gwuma ru dir'dal danni diru gi'ra pupud gidi'riny didi yir'dal yidi dir'dal dani Mäliki Jadig.

7

Dir'dal dani Mäliki Jadig

¹ Mäliki Jadig nggwee gwuru deleny didi ngwaalu ngwani Jälim ngwuru dir'dal didi Ngwaalu ngwudi gerala. Dimbudar Äbräyim gwe gwo'ra giyäärä yanni yidamu ye ngwelenya ngwe'te na dir'dal ndoo onjaci Äbräyiming, ² a Äbräyim gwälliji gi'ra ngwong 'di 'dar ngwanni ngwümätäng je giyääränü. Gwerre gwerre, ngwüriny ngwani Mäliki Jadig ngwani, "deleny didi dünälü." A nginde ani 'to, "deleny didi Jälim" gwani, "deleny didi adatalu." ³ Da'ti linginna mbumbung ngwu'ti linginna nanning, ngwu'ti linginna dimo'ra didi ngwügüörnä ngwüngün, ngwu'ti linginna yomon yüngün gwerre ngwu'ti äti mi'räng gwudi midi, dijalu diru nono Gijü gidi Ngwaalu ngwuru dir'dal didi gwur'taling.

⁴ Iriyä 'di ngwäyälü 'dogo ndi ari gu'ru güngün giru 'taa 'di a papa gwani Äbräyim gwälliji gi'ra ngwong 'di 'dar ngwanni ngwümätäng je giyääränü! ⁵ Na yobo yati ari a ngwüji gilängir lidi Lawi ngwanni ngwuma ru ngwur'dal uti yi'ra ngwong 'di ngwüji ngwudi Yijiräyil ngwuru

ngwüji ngwegen anni ari ngwüji ngwegen ngwuru ngwüngüürnä ngwudi Äbräyim. ⁶ A be di'riny didi dir'dal dani Mäliki Jadig, da'ti ü'rädi gیلانگیر lidi ngwügüürnä ngwudi Lawi, ngwube ape yi'ra ngwong 'di ndi Äbräyim ngwonjaci Äbräyim gwanni gwäti ngwuja'ri ngwanni ngwuca ngwe Ngwaalu.

⁷ Ngwüji 'dar ngwülingidi ndi ari gwanni gwupana gwati onjaci ngindeng gwanni gwokana. ⁸ A be gwani ngwur'dal ngwanni gwati uti yi'ra ngwong 'di ngwüjü, ngwuru ngwüji ngwümnä ngwadi ayi. A be gwani Mäliki Jadig, gwanni gwügwällijä Äbräyim gi'ra ngwong 'di, gitab gidi Ngwaalu garu nu, nginde gwuru diji danni dadi ele ndi midi gwur'tal. ⁹ A la gu mine ari ndi ari anni ge'ta Äbräyim gi'ra ngwong 'di, Lawi, gwanni gwati uti yi'ra ngwong 'di, gwuge'ta 'to gi'ra ngwong 'di. ¹⁰ Ndi ari Mäliki Jadig, anni mbudaar Äbräyim gwe, Lawi gwujuna gilaranu lidi digüürnä düngün dani Äbräyim.

Yicu gwuru dir'dal nono Mäliki Jadig

¹¹ Anni ätädi Ngwaalu ngwügüürnä ngwudi Lawi yir'dala, gwätädi 'to ngwüjü ngwudi Yijiräyil yobo gaji ge'te ge'te. A be mbuti gwa'ti ju giyir'dal giyee. No aar be ojeme ndi ari a bupi ji gwani dir'dal di'ter diru nono Mäliki Jadig ngwu'ti rüdi nono Aruuning. ¹² Ndi ari manari gwürli gwuma ji gwani yir'dal, gwürli gwa ji 'to gwani yobo. ¹³ A be Deleny dege dani Yicu, gwanni gwondacaar gu yir'dala giyee, gwuru giilü gi'ter, gwere gwa'ti gwudi giilü nggoo

gwapu yir'dala a'tur gidagad gomon gere. ¹⁴ Ndi ari yilinginna ndi ari Deleny dege di'tüdi gilängir lidi ngwüji ngwudi Yäwüdä, na güülü nggee gidi Yäwüdä ga'ti ge yobo yidi Müjä ondaju ngwuja'ri ngwani yir'dal.

¹⁵ Yi'ral giyee yaru nyi ye, yilinginna gilinge-nalu ndi ari yondaja gwani dir'dal di'ter danni diru nono Mäliki Jadiging dima ila gweneno, ¹⁶ nginde gwanni gwapu yir'dala ya'ti gi'tinä dimürä de didi ngwüji ngwümnä, aar be gi'tini dimürä de didi yiima yidi midi gwüngün gwudi gwur'taling. ¹⁷ Ndi ari yündäjinä gitabanu gidi Ngwaalu yaru nu,
 “Nga gwuru dir'dal yomonalu gwur'tal,
 nono Mäliki Jadiging.”

¹⁸ Ngwuja'ri ngwudi yobo gwerre, ngwuma gi'tini gay ge'te ndi ari gwami'ratu gwa'ti mbutu giyiuru ¹⁹ ndi ari yobo ya'ti ya mbütiyi yi'ral yere, a be gaji ge'te ge'te, liminje ätäda ge'tajing gwujayana gwunje 'donggaji Ngwaalu.

²⁰ Yi'ral giyee ya'ti ärrinälü no, yimi'ridäär ye yi'rany! Ngwur'dal ngwoo ngwuru ngwügüurnä ngwudi Lawi ngwa'ti aar je mi'ricä yi'rany, ²¹ a be nginde gwani Kirictu gwuru dir'dal mi'ri gwe yi'rany anni ma Ngwaalu ci nu,
 “Deleny diru Ngwaalu dimi'ridi yi'rany

na nginde gwa'ti gwa gwä'ri ngwuja'ri
 ngwüngün,
 ‘Nga gwuru dir'dal gwur'tal.’ ”

²² Mi'ri gwe yi'rany nggwee, Yicu gwuma ru änijälü gwudi gekajidi gwanni gwujayana.

²³ Kaji nggee yima ji ndi ari ngwur'dal ngwuju ngwonyadu ngwuru ngwügüürnä ngwudi Lawi, a be anni aa'ti je yi'rany gäbicä ndi ape yir'dala aar jalu gwur'tal, ²⁴ a be Yicu gwumidu gwur'tal, nginde gwapu yir'dala yidi gwur'taling. ²⁵ Yäy gu no, nginde gwäti yiima ndi mbütiyi gilängidiying ngwüjü ngwanni ngwadi ila Ngwaalu nginde gwe, ndi ari nginde nggwo gwumidu gwur'tal ndi mandi 'dengge ngwotaci Ngwaalingalu gwani alanga.

²⁶ Dir'dal danni diru gi'ra diru gu no, dati nje gi'tiji buping gwege, nginde gwa ru gwanni gwuju'ru, gwujaw nono, Ngwaalu ngwuma äbrü Yicung ngwüjänü ngwanni ngwuki, ngwallijala kerala. ²⁷ Gwä'tüdi nono dir'dala ndoo danni diru gi'ra, nginde gwa'ti äti ndi mi'rini nono giyomon giyomon, gwerre gwerre gwani ke gwüngün, ngwube o're gwani ke gwudi ngwüji. Nginde gwümi'rinä nono gomonanu ge'te pu gwani ke gwegen kaji ganni giming ge mi'rini nono ligo'ro le lüngün. ²⁸ Ndi ari yobo yati alliji ngwüjü ngwanni ngwami'ratu aar ru ngwur'dal ngwanni ngwuru yi'ra a be mi'ri yi'rany gwudi Ngwaalu gwanni gwujana giyobo, gwallija Gijü güngün ganni gimbutu giyir'dal gwur'tal.

8

Dir'dal danni diru gi'ra gidi gekajidi gwanni gwuyang

¹ Ngwuja'ri ngwanni ngwadi ar ngwe ari ngene ngwuru ngwee, ndi ari alanga läti dir'dala danni

diru gi'ra diru gu no, dannu dijalu kaama ngwudu'ri ngwudi Ngwaalu ngwuru Deleny kerala. ² A nginde gwuru dinäd dani Yicu gwanni gwäpïjä Ngwaalinga yir'dala ngwaalu gwanni ngwuru gä'tä 'didanu a Deleny ru digege'ta, ga'ti gi'tinä diji de dümnä.

³ Dir'dal dannu diru gi'ra dere dati aar alliji ngwügi'tiji Ngwaalinga angidajing na mi'rini nono gwudi ngwüji na gu no yiru gu ye'te ye'te gidir'dal ndee ndi äti yi'ral yani ligo'ro lüngün 'to ndi gätiji Ngwaalingalu. ⁴ Adinari gwuru gwudi diyängälü, gwa'ti gwadi ru dir'dal, ndi ari ngwüji ngwuju gwanni gwati gatu angidajingalu anaku ondaja gu yobo yidi Müjä. ⁵ Ngwati ape yiiru giyee yanni yiru ngwü'rimbil aar ru diil didi gä'tä ganni giru 'didanu nggo kerala. Yiru gu ye'te ye'te anaku gaji gidi Müjä. Anni mung ru gwadi pä gä'tä ganni giju'ru, gwuca Ngwaalu, "Diwayina gu ndi ari nga ge'te yi'ral 'dar aar o'rani yi'ral anaku enggacara je gu Ngwaalu kenala." ⁶ A be yiiru yanni yätädi je Ngwaalu Yicung, yipana giyiuru yegen anaku pana gu gekajidi gwanni gwurung gu dardan ndi gekajidi gwanni gwu'rin, na yigi'tinä ngwuja'ri ngwe ngwujayana ngwaru ngwe Ngwaalu.

⁷ Ndi ari adinari yere ya'ti yiju yiki ndi gekajidi gwudi gwerreng, gay ga'ti ba be gadi ji gani gekajidi nggwee gwuyang. ⁸ A be Ngwaalu ngwänggädi keng gwudi ngwüji ngwube ari, "Gaji nggo gindi

äny gwa ge'te gekajiding gwuyang ngwüji

ngwe ngwudi Yijiräyil
na ngwüji ngwe ngwudi Yäwüdä.

⁹ Gwa'ti gwa ru nono gwanni gwuge'teny gwerre
ngwügüörnängä ngwe ngwegen

kaji ganni giminje ge määtä guy ge
nje okta nje 'tüyä ken gani Mijir,

ndi ari ngindenga la'ti rucu gekajiding gwüny
ligor le'te pu,

a liminje gwürläci lu'ra.

¹⁰ Gekajidi gwuru nggwee gwanni gwadi nyi ge'te
ngwüji ngwe ngwudi Yijiräyil

ma gaji ele nggone, a gu Deleny ari.

Äny gwa ge'te yobo yüny giyi'ranyanu yegen
na nje ulli giyigoranu yegen.

Äny gwa ru Ngwaalu ngwegen,
na ngindenga la ru ngwüji ngwüny.

¹¹ Gwere gwa'ti ba be ngwenggaci dijü dijacidaar
de,

na gwere gwa'ti ba be gwa enggaci
gwenggen ngwuci, 'Lingidi Delenya,'

ndi ari ngindenga 'dar liny lenge,

lanni lokana 'denggenanu na lanni lipana
'denggegenanu.

¹² Ndi ari linje düdänijänü gwani ke gwegen
na la 'ti ba be linje düwäyiniiji keng gwegen."

¹³ Ngwaalu ngwuma ari gekajiding nggwee
gwuru gwanni "gwuyang," nginde gwuming ape
nggwoo gwuju gwerre gwuming ruji gwu'rin. Na
gwanni gwuru gwu'rin ngwuru yimäyän, nggwo
gito gwadi ele ndi dudi.

9

¹ A be gekajidi gwudi gwerreng gwäti dimürä didi äpiji Ngwaalinga yobo na ngwaalu ngwudi yobo 'to gidiyängälü. ² Gä'tä gipänä ngwaalu ngwoo ngwudi yobo. Poor kubanu gidi Gä'tä, gäti gudina gidi lamba, a gu dümbür ji a gu yon yidi gatalu ji, ngwaalu ngwee, ngwucaar je Ngwaalu ngwanni Ngwuju'ru. ³ Gilu'ranu ngwaalu ngwudi Gä'tä ngwanni ngwüjädi gidrü ngwü'ridäär jänü dired de danni düllälü, ngwucaar je ngwaalu ngwanni Ngwuju'rana. ⁴ Dagad diju gu didi yilun digi'tinä dab de a gu Dimbür ji didi gekajidi dibirüjinä dab de. Dümbür ndee, diju gu gimo giru dab gäti ngwonyanu ngwudi eny ngwani män, na duura didi Aruun danni didogana läni liginyä, yo'rr yiru yimindi yanni yüllinä gu ngwuja'ri ngwudi gekajidi. ⁵ Gidimbürälä ndoo, ngwü'rimbil ngwudi yi'rr rom yidi näji yicaar je Järübim yiju gu aar ilädä ngwaalingalu ngwudi düdänijänü gwudi ke. Gaji ga'ti ndi inggidi yi'ral giyee yere yere gweneno.

⁶ Anni ma aar gu gege'te yi'ral ku aar gu ele no, ati ngwur'dal äni giyomon giyomon ngwaalu ngwoo ngwüjädlü poor ati aar gu ape yiuru yidi yir'dal. ⁷ Ati be dir'dal danni diru gi'ra ru 'dogo dati äni ngwaalu ngwoo ngwüjädi giluru, ating gu äni 'dogo gomomanu ge'te pu gididlä, ating 'ti ändi a'tur ngwuy ngwanu, ating be äni yin ye yanni yating je gatalu yani ligo'ro lüngün na yani ke gwudi ngwüji ngwanni gwati ärrü yi'ral yanni yiki la'ti gu lingidi. ⁸ Ligirim lanni Liju'ru linggida dimürä de ndee ndi ari alanga la'ti la äni ngwaalu ngwanni Ngwuju'rana manari gä'tä

gidi äpïji Ngwaalinga yobo gidi gwerreng nggona giju. ⁹ Yiru di'rimbil ndi aar nje enggaci gweneno ndi ari angidaji na mï'rini nono gwanni gwati aar gatalu, gwa'ti burna ndi ju'riyi ligor nono lidi diji danni dati äpïji Ngwaalu yobo.

¹⁰ Gwani 'dogo yi'ral yidi eny na iyï na yonyadanu yi'ter yani dimürä didi uni nono poor aar ru dimürä ndi äpini 'di a gaji ila gidi yir'dal gidi'riny danni diyang.

Gekajidi yin ye yidi Yicu

¹¹ A be anni ma Kirictu ila gwuru dir'dal danni diru gi'ra gidi yi'ral yanni yijaw giyee ngene, nginde gwuma äni kä'tänü gojemana gimbutu ga'ti gi'tinä ngwuy ngwe ngwudi diji dümnä. Gä'tüdi gong gididlä, nggo kerala. ¹² Gwa'ti ändi yin ye yidi yüwä na yindri, gwändi ngwaalu ngwoo Ngwuju'rana gomonanu ge'te pu bupud yin ye yidi ligo'ro lüngün. Aar nje ye ü'rälü giyirna yidi yi'rany nunnu ar gu mida gwur'tal.

¹³ Yin yidi yüwä na yindri na ngwaaru ngwudi yindri yu'du aar ngwe gwürä ngwüjü ngwürngü lingina aar ju'riyi lingina nono poor. ¹⁴ Manari giyee yiru gu no, ya be ru'tana yanni yärrinä yin ye yidi Kirictu. Ligi'rim le lidi gwur'taling, gwügäti ligo'ro lüngün gwuru mï'rini nono gwanni gwumbutu Ngwaalu. Yin yüngün ya ju'riyi yigor yege giyi'ral yanni yati apa yi'rany, nunnu ar äpïji Ngwaalinga yiiru ngwanni ngwu-midu!

¹⁵ Yiru giyee yanni yigäbicä Kirictung ngwuji gidiliganu aar nje gekajidi Ngwaalinga le gekajiding gwanni gwuyang, nunnu alanga

lanni lurnida je Ngwaalu, ar ape yu'rina yidi gwur'taling yanni yaru ye. Ndi ari Kirictu gwärrü yi'ral giyee ngwayi aar nje ü'rälü ndi ke gwanni gwuma äpini kaji gidi gekajidi gwudi gwerreng.

¹⁶ Ma diji oladani ngwüjü ngwuja'ri ngwe ngwani yu'rin yüngün mung ayi, ngwati je 'ti ngwüji ge'ta giyiuru 'di a inggidi ji ndi ari diji dima ayi. ¹⁷ Ndi ari ola gwadi ru yiima 'dogo manari diji dima ayi, ngwati aar je 'ti ge'ta giyiuru manari diji ndoo daru gu ndo dimidu.

¹⁸ Yiru gu no, ndi ari gekajidi gwudi Ngwaalu gwudi gwerreng, gwa'ti 'di'rü yiuru ye 'di aar gwürä yin ye gwerre gwerre. ¹⁹ Yilinginna ndi ari Müjä anni mung üliji ngwüjü ngwuja'ri ngwudi yobo 'dar, ngwube ape yinä yidi yindri na yidi yüwä ngwuje rtaji yaanu ngwugu ülläji ngwola ngwanni ngwuri dirula de didirun ngwuye gwürä gitab gidi yobo ngwuye gwürä ngwüjü. ²⁰ Ngwari, "Yin giyee yiru yidi gekajidi gwanni gwucara je gwe Ngwaalu ndi ari ngaa rime." ²¹ A Müjä gwürä 'to gä'tä na ngwügwürä ngwony 'dar ngenone ngwanni ngwati aar ngwe ape dimürä didi gä'tä.

Yicu gwuru mï'rini nono gwanni gwumbutu

²²⁻²³ Yiru gu ndi ari yobo yati bupi ngwong 'dar ngwanni ngwuru ngwü'rimbil ngwudi ngwong kerala, aar gä'rini yin ye, ndi ari ma 'ti yin irädälü, düdänjänü gwati 'ti. Na anaku ati gu gä'tä gidi diyängälü mini ndi ar gwürä yin ye yidi yindri na yüwä aar je ju'riyi nono 'dogo dimürä

de ndee, a be gä'tä ganni giru 'didanu ga minī mī'rining nono gwudi yin 'to yanni yipana ndi mī'rī nonon gwudi yin yidi yindri na yüwä.

²⁴ Ndi ari Kirictu gwa'ti ändi ngwaalu ngwanni Ngwuju'rana ngwudi diyängälü ngwanni ngwuge'taar je ngwuy ngwe ngwudi ngwüji ngwümnä ngwuru 'dogo di'rimbil didi gä'tä ganni giru 'didanu, a be nginde äni kerala, nunnu ngwuru mandi ngwaalu ngwege ngwäyänü Ngwaalu. ²⁵ Na nginde gwa'ti ändi kerala ndi mī'rī nono ligo'ro le lüngün ndi gätiji Ngwaalingalu mana na mana anaku ati gu dir'dal dannu diru gi'ra äni ngwüdlä ngwüdlä ngwaalu ngwanni Ngwuju'rana yin ye yanni yä'tüdi yüngün.

²⁶ Adinari yiru gu, yadi be büpini ndi Kirictu ndi mī'rini nono ligo'ro lüngün giyomon pid pid 'tu'tu anaku gi'tinä gu didlä! A be gweneno gwuma 'tädlü gwodan gomonan ge'te pu bupud ngwüdlä ngwee nunnu ngwäbri ke gwudi ngwüji yi'rany ye yüngün. ²⁷ Anaku rar gu ndi ari diji dümnä dati ayi gomonanu ge'te pu, a be Ngwaalu picī yelena, ²⁸ no 'to Kirictu gwümi'rinäär gwe nono gomon ge'te pu ndi ari ngwape keng gwudi ngwüji ngwonyadu. Na gwadi 'tädlü mana, gwä'tüdi ba be gwadi o'rada ndi ke gwudi ngwüji, a be gwadi o'rada ndi gilängidiyi ngwüjü 'dar ngwanni ngwüdünicä.

10

Mi'rini nono gwudi Kirictu gomon ge'te pu

¹ Yobo yanni yätädi je Ngwaalu Müjäng yiru 'dogo di'rimbil ngene gidiyängälü didi yi'ral yanni yijaw yanni giyo yindi. Yä'tüdi yi'ral yanni yiru 'di'danu yi'ra ye yegen. Yobo ya'ti äti yiima gwu'ren ndi mbütiyi ngwüjü a'tur ngwanni ngwati 'donggaca Ngwaalinga mi'rini gwe nono aar gu gwä'ri'täjänü ngwüdlä ngwüdlä. ² Adinari yäti yiima, mi'rini nono nggwee gwa'ti gwaadi aar dünäji ndi gätiji Ngwaalingalo? Ndi ari ngwüji ngwanni ngwati äpiji Ngwaalinga yobo, ngwaadi gä'rini gomomanu ge'te pu bupud ngwa'ti ba be ngwaadi icinäda giyi'ral yere yegen yanni yiki. ³ A be yiru gu ndi ari mi'rini nono ngwati gwä'ri'tänänü ngwüdlä ngwüdlä ngwuje diwayiniyi keng gwegen ⁴ ndi ari yin yidi yindri na yüwä ya'ti ya äbri keng kayanu gwudi diji.

⁵ Yäy gu no, anni ma Kirictu ila gididlä, gwondaja gwari,
 "Mi'rini nono na gatalu gwa'ti ang jädänü,
 a be ngwanginu ru ngwanni ngwuminje
 gi'tiji.

⁶ Mi'rini nono gwudi de'reny na gwudi keng gwa'ti ang jädänü.

⁷ Nyi be ari, 'Äny nggwee,
 äny gwindädi ndi ape buping gwunga gwani
 Ngwaalu,
 anaku üllinär gu kitabanu gwani äny.' "

⁸ Gwerre gwerre nginde gwaru nu, "Mi'rini nono na gatalu, na de'reny na mi'rini nono gwudi ke, gwa'ti ang jädänü aar ang 'ti jädänü."

Nginde gwaru ngwuja'ri ngwee no anni ari yobo yati ari aar äpini. ⁹ Ngwube o're ngwari, "Äny nggwee, äny gwindädi ndi ape buping gwunga." Nginde yiming je äbrü yele yiju gwerre yiming je ge'taji gay ge'te yiming je ge'te giyoo yanni yima ila gwodan. ¹⁰ Ndi ari Yicu Kirictu gwärrü yi'ral yanni yibupa je Ngwaalu nding je ärrü, yanni yima aar nje ye ju'riyi nono mi'rini gwe nono gwudi ngwangu ngwüngün ngwanni ngwuma gi'tini gomomanu ge'te pu 'dar.

¹¹ Giyomon giyomon, dir'dal dati dünälä ngwape yir'dala yani yobo yidi Ngwaalu ati je gu gwä'räji mi'rini gwe nono gwe'te gwe'te ngwanni ngwati 'ti äbrä keng kayanu gwudi diji. ¹² A be anni ma dir'dal ndee dani Kirictu gatu mi'rining nono nggwee gomomanu ge'te pu 'dar, nginde gwuma jalu kaama gidi Ngwaalu. ¹³ 'Tu'tu kaji nggoo, nggwo be ndi ombaci gomon ganni gadi ge Ngwaalu gäbici ngwuro'ta güwänälü güngün gora ge, ¹⁴ ndi ari mi'rini gwe nono gomomanu ge'te pu, nginde gwuma mbütiyi ngwüjü gwur'tal ngwanni ngwuming je ju'riyi.

¹⁵ Ligi'rim lanni Liju'ru londaci nje 'to ngwuja'ri ngwee. Laru gwerre gwerre Deleny daru nu,

¹⁶ "Gekajidi gwuru nggwee gwanni gwadi nyii le gekajidi ma gaji ila äny gwa ge'te yobo yüny giyigoranu yegen na yinje ulli giya'ranyanu yegen."

¹⁷ Ngwo're ngwugendaji ngwari, "Ke gwegen na apepe gwegen gwanni gwa'ti indi kayalu

gwa'ta be gwung diwayini mana.”

18 Na manari yi'ral giyee yima aar je düdänjänü, mī'rīnī nono gwere gwa'ta be gwa ji mana gwani ke.

Urnidi ndi or'temaji na arngani

19 Yäy gu no ngwänggäri, a la be gatu linginalu ndi äni ngwaalanu ngwanni Ngwuju'rana yin ye yidi Yicu. 20 Gay ge ganni giyang gīgī'tijär nje ngwanginu ngwe ngwüngün ngwanni ngwo ngwumidu. 21 A gu no, a läti dir'dala danni dipa didi ngwu'dun ngwudi Ngwaalu. 22 Ar be 'donggaci Ngwaalinga yigor ye 'di'didanu yicinänü gwulleny änni gwe Ngwaalu yigor ye yege yanni yima aar je gwürä aar gä'rīnī giyi'ral yanni yiki na ngwanginu ngwege ngwanni ngwuma üyīnī yaw ye yanni yiju'ru. 23 Ar be mätinälü mama ndi ge'taji gwanni gwati ar gwe ondaji, ndi ari Ngwaalu ngwanni gwaru ngwuja'ri, ngwuru ligor le'te pu. 24 Ar be iriyi ngwäyälü ngwuja'ri ngwanni ngwadi nje gäbici ar ojemajidi nono ndi ämnäjidi na ngwaalu ngwudi ape yiiru yanni yijaw. 25 Aa'ti a la gatani acajiding gwüpäng, anaku loko lanni lima gu äbräji, ar be ojemajidi nono ar gu eladani gweere anni lingidär ndi ari gomon nggo ganni gadi ge Ngwaalu pīci ngwüjü yelenya, gima ja gito.

26 Manari a lima ji ndi elellalu mbar ndi ärri yi'ral yanni yiki, anni ma ar lenge ngwuja'ri ngwanni ngwuru 'didanu ngwenggacaar nje Ngwaalu, mī'rīnī nono gwere gwa'ta be gwani ke gwege. 27 A la be dūnicī 'dogo ndi aar nje gwe

Ngwaalu obalu obalu gwe gwanni gwuru yedeny gwudi ligä lanni ladi u'diyi ngwüjü ngwanni ngwuru güwän gidi Ngwaalu. ²⁸ Nga nga lilingidi ndi ari yobo yidi Müjä gidiji danni dima je kiyi, dati je 'ti inädi dati aar 'rinye ma gu ngwüji ari rom (2) na tä'r'il (3). ²⁹ Ya be ru'tana Ngwaalu gidiji ma de Ngwaalu obalu manari dima obe Gijü gidi Ngwaalu gora ge danni dima engga yinä 'tur yidi gekajidi yanni yigä'ridi nje na nginde gwanni gwuma lo Ligirima lanni lati nje äpijä yimi'ra yidi Ngwaalu? ³⁰ Ndi ari gwülingidar gwanni gwaru nu, "Yüny yiru ndi gwalli yi'ra. Nggwa gwalli dämjä," na mana, "Deleny da obalu ngwüjü ngwe ngwüngün." ³¹ Yiki gwulleny ndi i'di kuyanü gidi Ngwaalu ngwanni ngwumidu.

³² Diwayinar yomon yidi gwerreng yanni yima ele, yanni yima ara je gu buri üllänü gwudi änni Ngwaalu Yicu gwe, anni ma gu mätinälü ndi enati gwupa gija ge giyi'rendenyanu. ³³ Kaji ge'te lillüdinä giyebedalu ara je übinälü, na kaji goko ngaa le dünä lanni lärrä je gu no yiriginä. ³⁴ Ara je inä lanni liju giyirna ngaa änni lijayanu ndi ara je apada ngwony ngwalu nunnu ngaa lilingidi ndi ari ngaa läti yu'rina kerala yanni yijayana yidi gwur'taling.

³⁵ Yäy gu no, aa'ti ngaa la gatu icinängänü gwalu mbüny, ngaa laji la mbuji gu'ru ginänü. ³⁶ Ngaa libupa ndi määtä yigor yalu, ndi ari manari ngaa ärrü buping gwudi Ngwaalu, ngaa la

m buji ngwuja'ri ngwanni ngwaru ngwe. ³⁷ Ndi ari yitab yaru gito gwuru 'dogo gwoko gwulleny, "Nginge gwanni nggwo gwadi ila, nggwo gwändi gwa'ti gwa jana.

³⁸ A be gwüny gwanni gwüdünälü, gwa eelle änni gwe Ngwaalu.

Na manari gwuma o'ra gwodan, gwa'ti gwuny jadanu."

³⁹ A be alanga lä'tüdi ngwüji ngwanni ngwü'rädi gwodan ar dudi, ar be ru ngwüji ngwanni ngwämnä Ngwaalu ar gilängidini.

11

Änni gwe Ngwaalu

¹ Änni Ngwaalu gwani icinänü 'di'didanu na dünici gwani yi'ral yanni yati 'ti enggana ngwäy ngwe. ² Ndi ari ngwüji ngwudi gwerreng ngwäti änning Ngwaalu, aar be jada Ngwaalinganu.

³ Änni gwe Ngwaalu a lilängidi ndi ari didlä 'dar digi'tinä ngwuja'ri ngwe ngwudi Ngwaalu. No ngwong 'dar gididlä ngwanni ngwenggana, ngwügi'tinä ngwong ngwanni ngwa'ti enggana.

⁴ Änni gwe Ngwaalu Äbiil ngwügätiji Ngwaalingalu mi'rining nono gwujayana ndi mi'rini nono na gatalu gwudi gwenggen gwani Gayin. Yiru yanni yigäbicä Äbiling aar gwe be ari gwuru diji didünälü anni ma Ngwaalu gwondaji jayi gwe gwudi gatalu gwüngün na änni gwe Ngwaalu. Gwuma ayi a be änni

gwe Ngwaalu gwüngün nggwona gwati aar gwe ondaji Äbiil gwuma ayi 'tu'tu jadu.

⁵ Änni gwe Ngwaalu, Akunug gwuma gatani didläyü ngwü'di'ri ngwele kerala gwumidu aa'ti yi'rany akana nono. Aar 'ti mbuja ndi ari gwuma Ngwaalu ape. Ndi ari gwerre gwerre ndi aar ape, gwondaja gwe yitab ndi ari gwuru diji dannii dijadi Ngwaalinganu. ⁶ Manari nga gwa'ti äti ämning Ngwaalu, nga gwa'ti gwa burni ndi olati ndi jaiyi Ngwaalinganu. Ndi ari diji dannii dadi ila Ngwaalu, gwerre gwerre ngwänni Ngwaalu ndi ari Ngwaalu ngwo na ndi ari ngwati ätäda ngwüjü ngwanni ngwati bupi 'dünggüngün 'di'didanu.

⁷ Änni gwe Ngwaalu 'to gwudi Nuuwa, gajii ganni gima ge Ngwaalu ondaci yi'ral ye yanni yiki yadi ele ndi ji ya'ting je na änggädi, a yedeny eny ngwu'dengenaji Ngwaalinga, ngwoda bälükä gwupa, gwanni gwuma gilängidiyi ngwüjü gwüngün. Na änni gwe gwüngün Ngwaalu, ngwobalu ngwüji ngwe ngwudi didlä, ngwuru gwuma ape yu'rina yidi ngwüji ngwanni ngwüdünälü gwanni gwati ila änni gwe Ngwaalu.

⁸ Änni gwe Ngwaalu, Äbräyim gwu'dengenaca Ngwaalinga, anni urnidaar ngwü'di'ri ngwugatani geno güngün ngwele ken gi'ter ganni gica ge Ngwaalu ndi ari ga aar ätäda yu'rina, gwuma 'di'ri ngwele ngwaalu ngwa'ting je lingidi ngwüjadi ne. ⁹ Änni gwe Ngwaalu, nginde gwuju ken nggoo nono mung ru dirnü ken gidi ngwüji ngwu'ter a mine Ngwaalu ru ng-

wuca gading ätäda ngindeng. Ating ji giyä'tänü a gu Ijaaginga Yagub gwe ji lanni gwati aar le ape yu'rina yanni yaru ye Ngwaalu. ¹⁰ Ndi ari nginde gwügätädi kündär ngwäyänü ganni gäti yidingo Ngwaalu ngwuru ngwuge'ta aar oda.

¹¹ Änni gwe Ngwaalu 'to, a daw düngün dani Jarra gwanni gwuru dimäyän ngwuru gurrum burni ndi lenge ndi ari gwänggädi ndi ari Ngwaalu ngwanni ngwaru ngwuja'ri, ngwuru ligor le'te pu. ¹² Na a gu no gidiji ndee de'te pu aar lenge Äbräyäm gwe anaku rung gu dimäyän gwa'ti ba be äti yiima ndi lenge yijü yonyadu 'di aar ru nono yuurumu kerala na nono dijicirä gidibirta dannu dati 'ti da dü'ränä.

¹³ Ngwüji ngwee 'dar ngwuju na ndi elelle änni gwe Ngwaalu gwerre gwerre ndi aar ayi. Ngwa'ti apu ngwuja'ri gwanni ngwuca je ngwe Ngwaalu, gwänggädäär je 'dogo ngwola ngwaalinganu aar je ape giyigoranu. Aar ännäda ndi ari liru 'ter aar ru ngwörnü ngene gidiyängälü. ¹⁴ Ngwüji gwanni gwati gu ari yi'ral no, ngwülängidi ndi ari ngindenga gilo ndi dünici geno gegen ganni gadi aar gu ji. ¹⁵ Adinari liju ndi iräji ngwäy ken ngene gidiyängälü ganni gima aar gatani, laadi gu be mbojaji gay ndi o'raci. ¹⁶ Aar be manni ji ndi mini geno ganni gijayana gidi gerala. Yäy gu no, Ngwaalu ngwa'ti je yaaru apu ndi aar ci Ngwaalu ngwegen ndi ari ngwuming je gi'tijä gündärä mama.

¹⁷ Änni gwe Ngwaalu gwudi Äbräyäm, ngwügäbici anni ma Ngwaalu idäji, ngwape gijü güngün gani Ijaag ngwümini nding ge

mì'rini nono ngwügätiji Ngwaalingalu. Ngwube ru ngwanni gwapu ngwuja'ri ngwuca ngwe Ngwaalu ngwube mini ndi mì'rini nono giji ge güngün 'dogo giru ge'te pu ngwügätiji Ngwaalingalu.

¹⁸ Nginde gwülingidi gu ndi ari gwuca Ngwaalu, “Ndi Ijaag nga gwadi äti gilinge ganni garu nyi ge.” ¹⁹ A be Äbräyim ge'te ndi ari Ngwaalu ngwäti yiima yanni yadi 'di'riyā dijū dayu mana. Na yima gu ru 'didanu ndi ari Äbräyim gwuma gwä'rä Ijaaging giyi'ranyanu na yi'ral giyee yiru gi'remna.

²⁰ Änni gwe Ngwaalu, a Ijaag onjaci Yagubinga je Yiju gwe gwani eelle gwegen gwudi gweereng.

²¹ Änni gwe Ngwaalu, a Yagub gwüdirnädi kibro ngwukwuci Ngwaalinganu gwadi ayi ngwonjaci yjü yidi Yüjib rom (2).

²² Änni gwe Ngwaalu, Yüjib anni mung ji gito gwadi ayi, ngwondajani gwani 'tü ngwudi Yijiräyil ken gani Mijir ngwuje ondacani gwani yuya yüngün aar je apani.

²³ Änni gwe Ngwaalu papanga nanni gwe lidi Müjä anni ma aar lenge Müjäng aar ape aar änjalü ngwäti ngwüwäyü tä'ril, ndi ari gwänggädäär gwä'tüdi 'tur, a je 'ti yedeny iti ngwuja'ri ngwudi deleny.

²⁴ Änni gwe Ngwaalu, Müjä anni mung pe ngwu'donya ndi aar ci gwuru giji gidi gera gidi deleny didi Mijiring. ²⁵ A nginde änni ndi

aar acajidi giye'rendenyanu yidi yinäd ngwüji ngwe ngwudi Ngwaalu ndi ari ngwuji ndi jayanu gwudi ke gwobla gajanu. ²⁶ Nginde gwänggädi ndi ari ji giyiriginä gwani nginde gwudi Ngwaalu gwanni Gwubrutar yelenya, yipana gu'ru giyu'rin yidi Mijiring ndi ari gwombajidu ku'ru güngün gweere ganni gidünicä. ²⁷ Änni gwe Ngwaalu gwüngün, ngwugatani Mijiring aa'ti yedeny itä küündä gidi deleny didi Mijiring ngwü'di'rri ngwele ndi ari gwänggädi Ngwaalinga ngwanni ngwa'ti enggana. ²⁸ Änni gwe Ngwaalu gwüngün, a Müjä enggaci ngwüjü awa ndi ape dimürä didi Dambdani na gwürä gwudi yin nunnu yi'rany yanni yi'rinyiti yijü yanni yiru yi'ra yidi Ngwumijir, aa'ti ya akani yijü nono yanni yiru yi'ra yidi Yijiräyil.

²⁹ Änni gwe Ngwaalu, a ngwüji 'dar ü'rü yaanu yidi Bar Alamring nono ma aar ele gidiyängälü dundalu. A be anni ma ngwüji ngwudi Mijiring minä ndi aar je gwuji, a je yaw i'dätiyi 'dar aar ayi.

³⁰ Änni gwe Ngwaalu gwegen, aar gäbici yundi'ru yidi Ariyang aar i'di anni ma aar je landajalu aar je rekajalu yomonanu kwo'ra tä'räl (7).

³¹ Na änni gwe Ngwaalu, daw diru dedr dani Riyab anni mung änni ndi ülläji ngwujimidalu ngwudi Yijiräyil yirnü ngwanni ngwändi ndi ombaji genanu, nginde gwuma aar 'rinyiti ngwüjüngä le ngwanni ngwünyürtjä Ngwaalinganu.

³² Na yiru ange mana yonyadu yadi nyi ye ari? Gaji ga'ti ndi nyi ondaji gwani Jiduun na Baarag na Jämijün na Yapta na Däwüd na Jämüwıl na ngwıjır, ³³ ämni gwe Ngwaalu gwegen, aar dami yelenya, aar übidıyı ngwüjänü, aar ape gu'ru ganni gica je ge Ngwaalu, aar gäbici ngwiira aar määtä ngwulem. ³⁴ Aar 'rinye yiima yidi ligä na aar mbuji yiima 'to aar abri aar je 'ti 'rinyiti. Ndi ami'rati gwegen, aar je ätäda yiima aar ru ngwongor ngwojema nono giyääränü aar dınyı ngwongora ngwudi yen poor.

³⁵ Ämni gwe Ngwaalu, ngwaw ngwoko gwä'ri ngwüjü gwegen mana gwanni ngwayu aar 'di'rälü mana ngwumidu. Na loko aar je pi 'di aar ayi aar 'donya ndi aar je gatalu ndi ari ngindenga lilingidi ndi ari la mbuji gu'ru gidi 'di'ri ndi midi gwanni gwujayana. ³⁶ Loko lima aar je äri ngwimä aar je pi ngwacal ngwe na loko aar je ummi aar je gekajalu korkon. ³⁷ Loko aar je aci yo'rr ye aar ayi na loko aar je ü'ränü rom aar je 'rinye na loko aar je pi yalal ye aar je 'rinye. Aar elellalu ligenna ngwurna ngwudi ngwangal na yoo'ra, aar nyangiralu, aar je übinälü aar je ärrı yiriginä. ³⁸ Ngwüji ngwee ngwujaw 'di aa'ti didlä ndee diki rüdi ngwaalu ngwädi je ngwäy, aar 'rä'rälü gitäny poor, giyenala ngwubanganu na ngwiyanü gidiyängänü.

³⁹ Ngwüji ngwee 'dar, ngwondaja ngwe Ngwaalu gwani ämni Ngwaalu gwegen a be da'ti dannı dapu gu'ru ngwuja'ri ngwanni ngwuca je ngwe Ngwaalu. ⁴⁰ Ngwaalu ngwugege'ta yi'ral yanni yijayana nunnu 'dogo aji a nje le Ngwaalu

mbütiyi gwüpäng ngindenga le.

12

Ngwaalu ngwati reraji yijü yüngün

¹ Yäy gu no, anni ätär ngwüjü ngwee ngwonyadu ngwanni ngwinggidu änni gwe Ngwaalu gwegen, ngwo ngwiye nje, gäbücär be ar gatu 'to yi'ralalu 'dar mbüny yanni yati nje ünnici ar je gatana 'dar yanni yiki yanni yati nje gwü'ringgiliyi torneny, ar dokalata kay ganni gima aar nje ü'rici ar gu or'temaja.

² Ar ombajidi ndi Yicu gwanni gwuru doo'ra ngwuru mbuti gwudi änni Ngwaalu gwege, gwanni gwor'temaja aar 'rinye kü'rälä gwani jayanu gwanni gwüdünicä ngindeng, aar 'rinye yi'rany yiru yaaru kü'rälä gwuma jalu kaama gidi ngwudu'ri ngwudi yeleny ngwudi Ngwaalu.

³ İriyär be ngwäyälü gwulleny gwani or'temaji gwüngün ndi übinälü gwanni gwübinä gwe ngwüjälü ngwanni gwuki, nunnu aa'ti ngaa la gakidi ngaa gatu yigor mbüny.

⁴ Ndi kwudi gwalu yi'ral ye yanni yiki yidi ngwüji gididlä, nga gilona la'ti mbuja dirbä ndi ari ara je 'rinye. ⁵ Ngaa lima dodani ngwuja'ri ngwanni ngwor'temaja je ngwe Ngwaalu ndi ari ngaa liru yiji yüngüne? Nginde gwaru pa, "Gwani giji güny, aa'ti a gwa anidanu ola gwe gwudi Deleny

na aa'ti a gwa gatu ligor mbüny ma aar ang girinyada giyi'ral yanni yiki.

⁶ Ndi ari nginde gwuru Deleny gwati reraji ngwüjü ngwanni ngwating je änni,

na gwati reraji dijü dere dannu dating ämni nono giiji gungün.”

⁷ Or'temajar gidirbanü gwani reraji, Ngwaalu ngwärrä je nono yijü yungün. Ndi ari giiji gindi ne gati 'ti mbumbu gwungün reraja? ⁸ Ma aar je 'ti reraja, na nono ati aar gu reraji ngwüjü 'dar, ngaa lä'tüdi yiji yidi Ngwaalu 'didanu ngaa läpinälü mbüny ngaa liru ngwurdina. ⁹ Ye'te ye'te mana, alanga 'dar, läti papang je lidi diyäng lanni lireraji nje ar je gu 'dengenaci. Ya ru'tana ndi ari ar denya Ngwaalinga ngwuru papa gwudi ngwügi'rüm ngwege nunnu ar midu!
¹⁰ Papanga lege lati nje reraji gaji goko gwani yanni yänggädäär je yijayana gwani alanga, a be Ngwaalu gwati nje reraji gwani jayi gwege nunnu ar le acajidi ndi ju'ri gwungün. ¹¹ Reraji gwati 'ti jaw kaji gweneno, a be gwati ang büdiyi nono. A be gwodan ngwube aji ngwapa 'ri'ring gwudi dünälü ngwügäbici ngwüjü gwanni ngwurerajaar je, aar ru ngwüji ngwadatalu.

¹² Yäy gu no, ojemar be ngwuy nono ngwalu gwanni ngwuju 'rigany na yirku yalu yanni giyo yiju 'ribül ndi ari, ¹³ “Ngaa gi'tiji yora yalu gay gidünälü,” nunnu gwanni gwuru dimjo, aa'ti gwa ji ndi ele yimijonga, ngwube manni u'ri nono.

Arnganar aa'ti ngaa la obe Ngwaalinga gora ge

¹⁴ Jar 'di'däny ngaa ge'te yiima 'dar ndi elelle ladatalu ngwüjüngä le 'dar ngaa ju'ri ndi ari ma ju'ri erne, gwere gwa'ti äti enggang Ngwaalinga.

15 Arnganar ndi ari aa'ti gwere gwa ji gwa ami'rati gäyimi'rü yidi Ngwaalu ndi ari aa'ti yigor yalu ya ru nono di'rokr 'danggalanu ara je nyamidiyi ara je digang lonyadu. 16 Arnganar ndi ari aa'ti gwere gwa ji gwümi'ridi ngwäyänü, dübidi Ngwaalinga gora ge nono Yijung, gwanni gwüpiyâ yu'rinanu yüngün gwuru giji giru gi'ra eny gwe gwudi gomon ge'te pu. 17 Ngaa lilingidi gu ndi ari anni mung aji ngwümini ndi gwä'ri yu'rina yidi onjaci giyoo, yima aar je ünyâ. Ngwuje mini yal ye ngwu'ti mbuja gay gere.

18 Ngaa la'ti indädi Ngwaalu ken ganni ga aar akani nono anaku arru gu ngwüji gwudi Yijiräyil ken gani Jinä ganni gü'dinä ligä, giru dirim, ngwuru dumbil na dirun diru dudu. 19 Ngaa la'ti indädi ngwaalu ngwanni ngwärinä gu giil, na dulu dannu dondaja ngwuja'ri anni ma aar je 'dingini, aar ari, a je yedeny eny aar pälü ndi ari aa'ti la je Ngwaalu ondaci mana. 20 Ndi ari ngindenga la'ti äti ngwangina gwadi aar ngwe 'dingini ngwuja'ri ngwündajinä aar ari, "Di ma gong akani geno nono, aar aci yo'rr ye 'di aar 'rinye." 21 A ngwaalu ngwoo ru yedeny 'di aar gäbici Müjäng ngwondaji ngwari, "Äny gwudidi'ru yedenyo."

22 A be ngaa lima be ilada Ngwaalu ken gani Jäyün gani Üräjälim gwudi gerala, gwuru gündär gidi Ngwaalu ngwanni ngwumidu. Ngaa lima ilada giyi'rr ngwüü'ri ngwüü'ri, ndi o'rajidalu gwudi jayanu. 23 Ngaa lima ilada ki'doonga

12:16 12.16 Täküwin 25.29-34

12:17 12.17 Täküwin 27.30-40

12:20 12.20 Gwuruj 19.12-13

12:21 12.21 Täjiniyâ 9.19

gidi yiji yidi Ngwaalu yanni yiru yi'ra yanni yima aar je ulli ngwüriny ngwegen kerala. Ngaa lima ilada Ngwaalu ngwanni ngwati obalu ngwüji ngwe 'dar. Ngaa lima ilada ngwaalu ngwudi ngwügi'rim ngwudi ngwüji ngwanni ngwüdünälü ngwanni ngwuma aar je ge'te ngwumbutu. ²⁴ Ngaa lima ilada gidartan dani Yicu gwanni gwuma ji gidiliganu aar nje gwä'räjidi Ngwaalinga le ndi gekajidi gwanni gwuyang. Ngaa lima ilada giyin yidi Yicu yanni yigwüränä yondaja ngwuja'ri ngwujayana giyin yidi Äbül.

²⁵ Arnganar gu be ndi ari aa'ti gwa aang obe gora ge gwanni gwondaja. Manari ngindenga liru Ngwüyawüd lima 'ti gwännädi ngindeng gwanni gwübidäär gora ge gwanni gwürngädi je ngene gidiyängälü, ya ar je be mbuji yanni yiru 'tanaa manari gwuma ar gwürläci lu'ra gwanni gwürngädi nje kerala? ²⁶ Kaji nggoo, yal yüngün yilagaja diyängälü, a be gweneno yiming ye yari nu, "Mana äny gwo're gwa'ti gwa lagaji diyängälü 'dogo jücü gwene, äny gwa lagaji geralu 'to." ²⁷ Ngwuja'ri ngwani, "Mana äny gwo're" ngwinggida ndi ari yanni yati lagadalu, ya äbrini, yäbingädi ngwong ngwanni ngwügi'tinä nunnu aar jalu yanni yati 'ti lagadalu.

²⁸ Yäy gu no, anni raar gu ndi ari a lapu yelenya yanni yati aar je 'ti lagajalu, a la be ci Ngwaalinga yäy 'tu gwonyadu. A gu no, ar je äpiji yobo ye yanni yindi kayalu ar denya aar nje yedeny eny 'dünggüngün. ²⁹ Anaku aru gu yitab ndi ari,

“Ngwaalu ngwege ngwuru ligä liti.”

13

Ola gwudi Mi'ra

¹ Mätinärälü ndi ämnäjidi yengga. ² Aa'ti ngaa la dudanu ndi gwä'ri ngwörnü ndi ari yigäbicä ngwüjü gwerre aar gu arri 'di aar gwä'ri y'rrä yörnü aar 'ti lingidi ndi ari y'rr yiru. ³ Diwayinar ngwüjü ngwanni ngwo giyorkon nono ma aang ngwe ji giyorkon gwüpäng. Ngaa runi ngwüjüngä le ngwanni ngwärräär je yündä nono ma aar je gu ärrä 'to.

⁴ A ngwüji 'dar denya agiding, a ngwümbür ngwudi ngwüji ngwagidu jü'rini, ndi ari Ngwaalu ngwa ji ngwobalu diji de dannä dimi'ridi ngwäyänü na ngwüjin 'dar.

⁵ Aa'ti ngaa liru ngwinäd ngwudi ngwü'riny, itär je yalu yanni yätä je kuyanü ndi ari Ngwaalu gwaru nu,

“Äny gwa'ti gwa gwe i'dädänü
äny gwa'ti gwa ang gatani a'tur.”

⁶ No a la gu be icinäda ar ari,
“Deleny diru gataji düwä gwüny,
yedeny yere ya'ti yiny eny.

Ndi ari yiru ange yere ya aar nje diji ärrä?”

⁷ Giyomon 'dar, diwayinar ngwüjü ngwanni ngwondaca je ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu. Ngaa je engga ndi ari lelella awa gidilä 'di aar ayi ngaa gwüji gora ndi änni Ngwaalu gwegen.

⁸ Yicu Kirictu gwuru gwe'te gwe'te anaku rung

gu gwerre, gwuru gwe'te gwe'te gwene na gwa ru gwe'te gwe'te gwur'tal.

⁹ Aa'ti la je dudiyi, ngaa la gatani ngwuja'ri ngwanni ngwändädä gu ngaa gwujani ngwuja'ri ngwu'ter. Yijaw gwulleny giyigor yege ndi ari ar ojeme nono yimi'rü ye yidi Ngwaalu, aa'ti yani dimürä de dani ngwudagi'ra ngwanni gwa'ti äti gu'ru gere ngwüji ngwanni ngwati je eny. ¹⁰ Alanga läti dagada dannu dati aar gu ape yiiru kä'tänü la'ti gu äti yiima ndi eny.

¹¹ Gwerre, dir'dal dannu diru gi'ra dati ape yinä yidi mi'rini nono ngwuye äni ngwaalu ngwanni Ngwuju'rana yidi gatalu gwudi ke, a be ngwang-inu gwudi gong gidi mi'rini nono ngwube ü'dini poor ngwaalu ngwudi üllälü. ¹² Yiru gu 'to ndi ari Yicu gwiti yi'rendeny nono poor längir lidi gündär nunnu ngwuju'riyi ngwüjü nono ngwudi Ngwaalu yin ye yüngün. ¹³ Ar be 'tü, ar ele 'dünggüngün poor, ar üpini yaaru yanni yüpinng je. ¹⁴ Ndi ari ngene gididlä, a la'ti äti gündärä gidi gwur'taling, ar be mini gündärä ganni gadi ila.

¹⁵ Yicu gwe, gäbica ar elada gweere ndi gätiji Ngwaalingalu yomon 'dar mi'rining nono gwudi ortada gwudi ngwulem ngwege ngwanni ngwati ondaji ngwüriny ngwüngün. ¹⁶ Aa'ti ngaa la dudanu ndi ärrü yi'ral yanni yijaw ndi aang le emadi li'ter, ndi ari mi'rini nono gwuru nggwee gwanni gwüjädä Ngwaalinganu. ¹⁷ 'Dengenacar ngwelenya ngwalu ngaa 'dengenaji yelenya yegen ndi ari yiiru yegen yiru ndi aar je arnga

gìligi'rìm lalu gaji 'dar ndi ari ladi je Ngwaalu otacalu gwani yiuru yegen. 'Dengnar je nunnu a yiuru yegen ru jayanu aa'ti ya ru ni ndi ari ya'ti ya gu jayi 'danggalu.

¹⁸ Otacar Ngwaalingalu gwani änyängä ndi ari a yigor yäri ju'ranu ndi ari nyii ellele giyomonalu 'dar li'di'rjäjä yi'rala. ¹⁹ Gwece gwece nggwa je päcälü otacar Ngwaalingalu ndi ari aar nyi gwä'rä a je o'raca puprang.

²⁰ A Ngwaalu ngwudi adatalu, yin ye yidi gekajidi gwudi gwur'taling gwanni gwuma 'di'riyä Delenyalu dege dani Yicu giyi'ranyanu, gwuru doo'ra dipa didi ngwangal, ²¹ ara je ja'rima yi'ral ye 'dar yanni yijaw ndi ärrü buping gwüngün. Ngwape yiuru 'dengganu yanni yijädänü Yicu Kirictu gwe, gwanni gwünäjinä giyomon 'dar. Yiru gu.

Aganni gwudi mi'rä

²² Ngwänggäri, nggwa je päcälü ndi nyi ämnici ngwuja'ri ngwor'temaja je ngwe ndi ari ngwüllijä je 'dogo ngwa'ti olanu.

²³ Äny gwubupa je ngaa lenge 'to ndi ari diweengga dege dani Timijawuj dima aar gatalu. Mung obana puprang, gwuny gwe ila ara je ombaja.

²⁴ Agannar ngwüjü 'dar ngwanni gwuru yi'ra yalu ngaa aganni ngwüjü 'dar ngwudi Ngwaalu. Ngindenga lidi Italiyang, laganna je.

²⁵ Ara je gu yimi'rü ji 'dar!

Laro Bible (Bible)
Laro NT

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Laro)

Contributor: ECS Diocese of Khartoum Translation Department

This text box needs to have content for PT9 to upload is to the DBL.
All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

80c639f7-4569-5ffa-a77d-5df4c223631f